

زیجر

دوفصلنامه علمی ترویجی فلسفه اسلامی
سال پنجم / شماره دوم / پیاپی ۹ / پاییز - زمستان ۱۳۹۸

نقش معاجم موضوعی فلسفی در پژوهش و بسترسازی برای تولید علم^۱

حمیدرضا شیرملکی^۲

چکیده

جست‌وجو در متون فلسفی می‌تواند به دو صورت جست‌وجوی لفظی و مفهومی انجام پذیرد؛ اما جست‌وجوی لفظی به تنهایی نمی‌تواند خواسته محققان را برآورده کند و حتماً نیاز است امکاناتی برای جست‌وجوی مفهومی در متون فراهم شود. بر این اساس یکی از ابزارهای دستیابی به این مهم ابزار معاجم موضوعی است که ما را تا حد زیادی به نتایج جست‌وجوی مد نظر پژوهشگران نزدیک می‌کند. در این نوشتار سعی شده است چگونگی تحلیل محتوای متون فلسفی به صورت موضوعی، نمایه، کلیدواژه و سیستم‌های جانبی (مشترکات، مترادفات، مرتبطات و...) در معاجم موضوعی بیان شود تا اهمیت فوق‌العاده آنها در آسان‌سازی پژوهش و افزایش هر چه بیشتر دقت در جست‌وجوی مفهومی برای پژوهشگران و محققان علوم فلسفی و حکمت و تولید علم روشن گردد.

کلیدواژگان

معاجم موضوعی فلسفی، موضوع‌برداری، نمایه‌سازی، ساخت کلیدواژه، جست‌وجوی مفهومی

۱. تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۷/۳۰، تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۹/۲۶

۲. مدرس علوم عقلی حوزه علمیه قم؛ مدیر گروه علوم عقلی مرکز تحقیقات کامپیوتری نور (hamid_shirmalaki@yahoo.com)

مقدمه

یکی از دغدغه‌های مهم اندیشمندان در کنار دستاوردهای علمی و فلسفی، فراهم آوردن بسترهای مناسب برای تحقیق و پژوهش در راستای تولید علم بوده و هست. در زمانه ما نیز با توجه به پیشرفت‌های شگرفی که در حوزه‌های فناوری اطلاعات صورت گرفته است، لزوم استفاده از این امکانات برای بسترسازی در جهت تولید علم از ضروریات انکارناپذیر است که معاجم موضوعی برای تحقق این مهم اهمیت فراوانی دارد و باید بیش از پیش مورد توجه قرار گیرد.

آشنایی با چگونگی تحلیل‌های پژوهشی در معاجم موضوعی فلسفی

نکته مهمی که در ابتدا لازم است بدان اشاره شود این است که نرم‌افزارهایی که به عنوان معاجم موضوعی آماده‌سازی و ارائه می‌شوند، در حقیقت برای بسترسازی کارهای پژوهشی در قالب جست‌وجوی مفهومی برای دستیابی به تولید علم است که در ادامه، شما را با فرآیند آماده‌سازی آن آشنا می‌کنم.

همان گونه که برای اهل فن واضح و روشن است، انتخاب کتاب‌ها و اولویت‌بندی آنها برای انجام دادن فرآیند تحلیل موضوعی، نیازمند تخصص در تشخیص متون است؛ مثلاً اگر قرار باشد برای نمونه چند مورد از مهم‌ترین کتاب‌های حکمت مشاء را تحلیل موضوعی کنیم، علی‌القاعده ابتدا باید تسلط علمی خوبی بر متون فلسفی مشاء داشت تا بتوان مهم‌ترین‌های آن را تشخیص داد و کار موضوع‌برداری از آنها را شروع کرد. کار موضوع‌برداری بر اساس آنچه در ادامه توضیحش خواهد آمد، بسیار زمانبر و دقیق است. پس کتابی باید در این فرآیند قرار گیرد که ارزش محتوایی و مرجعیت علمی داشته باشد. این اولین گام برای تولید معاجم موضوعی است.

پس از انتخاب متون مهم مورد تحلیل، این کتاب‌ها در اختیار محققان گروه فلسفه قرار می‌گیرد و آنها از ابتدای کتاب تا آخر آن را خط به خط و پاراگراف به پاراگراف مطالعه می‌کنند و سپس چکیده آن را به صورت جملات اسمیه و روان تهیه می‌کنند و آن را به متن متصل می‌کنند. در اینجا نیز پر واضح است برای رسیدن به این مطلوب، باید محققان گروه، آشنایی فراوانی با فلسفی، و توانایی زیادی در فهم متون فلسفی داشته باشند تا بتوانند متن را بفهمند و سپس چکیده آن را به صورت موضوع بنگارند. در این فرآیند گاهی ممکن است حتی یک خط از کتاب به دو یا چند موضوع یا چکیده تبدیل شود که این به مطالب کتاب بستگی دارد؛ چرا که بعضی از متون فلسفی در غایت ایجازند؛ به گونه‌ای که گاه جمله‌ای

کوتاه، خود حاوی چندین مطلب فلسفی مهم است که هر یک از آنها به صورت جداگانه و در چند موضوع به نگارش در می‌آید و در واقع رمزگشایی می‌شود. برای نمونه مراحل کار در معاجم موضوعی را می‌توان به این صورت نشان داد:

تصویر شماره ۱

اثبات اصالة الوجود بانّ مصداق الحقيقة اما الماهية من حيث هي أو هي مع وجودها أو وجودها فقط و ابطال الاولين

الاصل الاول في ان للوجود صورة في الاعيان، و ليس بمفهوم مصدرى انتزاعى، و ان حقيقة كل شيء هو وجوده الذي به ترتب الآثار المخصوصة؛ لأن موجودية الشيء، و كونه ذا حقيقة معنى واحد و مفاد واحد، لا اختلاف بينها الا في اللفظ؛ فحينئذ لا بد ان يكون في الاعيان ما يصدق عليه هذا المعنى، اي معنى الحقيقة؛ و ليس مصداقه نفس الماهية من حيث هي هي؛ بل اما وجودها او هي مع وجودها. فالوجود اولي بان يكون له حقيقة ...

مجموعه رسائل فلسفی صدر المتألهين، جلد: ۱، صفحه: ۱۸۲

همان گونه که در تصویر مشاهده می‌شود، سطر اول، چکیده یا موضوعی است که محققان با توجه به متن، که آدرس آن هم در آخرین سطر همین تصویر دیده می‌شود، به دست آورده و مرقوم داشته‌اند. در اینجا همان طور که مشاهده می‌کنید، محقق برای فهم دقیق و درست متن باید تسلط خوبی به آن داشته باشد و از طرفی هم باید بتواند به صورت جمله اسمیه، چکیده متن یا همان موضوع را بنگارد. همان طور که اشاره شد و شما هم تأیید می‌کنید، بعضی از متون با قلمی دشوار نگارش یافته است (مانند قبسات میر داماد)، به گونه‌ای که فهم آن شاید برای بسیاری از طالبان و حتی محققان فلسفه و منطق دشوار باشد؛ اما محققان ما با تحلیل متن و ارائه چکیده‌ای روان از آن، متن را قابل فهم‌تر می‌کنند که این خود می‌تواند شرح خوبی برای آن متن باشد.

نمایه‌سازی

بعد از نگارش موضوع یا همان چکیده، نوبت به استخراج «نمایه‌ها» می‌رسد. نمایه‌ها زیرعنوان‌های مرکبی‌اند که از دو کلیدواژه تألیف می‌یابند. نمایه‌ها با توجه به متن و موضوع ساخته می‌شوند. در واقع نمایه ابزاری کاربردی و مهم برای دستیابی آسان محققان به مفاهیم متن و موضوع است؛ به عبارتی دیگر نمایه ابزار جست‌وجوی مفهومی است. برای مثال در همین موضوع و متن که نشان داده شد، با توجه به موضوع ارائه‌شده، ما می‌توانیم یک نمایه کاربردی استخراج کنیم، با این عنوان: «مصادق الحقیقه». این نمایه برای محققان علم فلسفه بسیار کاربردی و مورد استفاده است و کارایی بسیار زیادی دارد. همان طور که در متن قبلی ملاحظه شد، متن درباره مصداق حقیقت است؛ ولی ترکیب «مصادق الحقیقه» در متن وجود ندارد؛ پس کاربر هرگز با جست‌وجوی لفظی به این قسمت از متن رهنمون نخواهد شد.

برای اهل فن این مسئله از بدیهات است که گاهی در متون، لفظ مورد تحقیق ما نوشته نمی‌شود، ولی مفهوم آن لفظ مورد بررسی قرار می‌گیرد و گاهی هم به عکس است؛ یعنی لفظ می‌آید، ولی مفهومش بررسی نمی‌شود؛ مثل اینکه در جایی از متن بدون اینکه از لفظ «اصالة الوجود» استفاده شود، مفهوم یا تعریف آن بیان می‌شود که در اینجا شما قطعاً با جست‌وجوی لفظ «اصالة الوجود» هرگز به این متن نمی‌رسید. یا بالعکس، شما با جست‌وجوی لفظ «اصالة الوجود» به متنی می‌رسید که لفظ «اصالة الوجود» را دارد، ولی فقط لفظ است و مفهوم و تعریفی به شما نمی‌دهد؛ مثلاً در آنجا آمده «كما هو مقتضى اصالة الوجود». در اینجا هیچ تعریفی از اصالة الوجود به شما ارائه نمی‌شود؛ بلکه فقط لفظ آن به مناسبتی آمده است. اینجاست که محقق ما با خواندن و تحلیل خط به خط متون و استخراج نمایه‌های مناسب و کاربردی، امکان جست‌وجوی مفهومی را برای کاربران و محققان فراهم می‌کند؛ یعنی محققین ما در صددند شما را به مفهومی برسانند که متن در پی بحث از آن است، چه اشاره‌ای به لفظ آن کرده باشد و چه اشاره نکرده باشد. در واقع یک بار محققان ما زمان زیادی برای تحلیل مفهومی متن صرف می‌کنند تا محققان زیادی با کمترین زمان به مطلوب خود برسند.

برای نمونه به این تصاویر دقت کنید:

تصویر شماره ۲

The screenshot shows a search engine interface with the following elements:

- Search bar: "اصالة الوجود" (Asalat al-Wujud)
- Search results: A list of books related to the search term. The top result is "اصالة الوجود" (Asalat al-Wujud) with a count of 32,437. Below it are several other books, including "اصالة جعل الوجود" (Asalat Jal al-Wujud) and "اصالة جعل الوجود" (Asalat Jal al-Wujud).
- Navigation: A red arrow points to the "متن اصلی" (Original Text) tab.
- Filters: A sidebar on the right contains filters for "کتاب" (Book) and "پدیدآور" (Author).

تصویر شماره ۳

جستجو در کتابها جستجو در موضوعات

+ × "اصالة الوجود"

همه این کلمات
یکی از این کلمات
عین این کلمه یا عبارت اصالة الوجود
بدون این کلمات

نمایش ابزار >> همه کتابها همه محتوای کتاب متن اصلی

تعداد نتایج : ۷۴

کتاب

همه (۷۴)
تقریرات فلسفی... قدس سره (۲۸)
قاموس المصطلحا... رالمتألهین (۱۷)
رسالة الأصول الثلاثة (۸)

پدیدآور

همه (۷۴)
خمینی، روح الله... سلامی ایران (۲۸)
سحادی، جعفر (۱۷)

اصالة الوجود:
اصالة الوجود:
قاموس المصطلحات الفلسفية عند صدر

ألف - أصالة الوجود:
ألف - أصالة الوجود:
رسالة الأصول الثلاثة، صفحہ: ۲۸

[الدليل الاوّل على أصالة الوجود]
[الدليل الاوّل على أصالة الوجود]
تحریر الأسفار، جلد: ۱، صفحہ: ۵۵

تصویر شماره ۴

کلیدواژه نمایه موضوع کتابها

تعداد نتایج : ۳۸۶

نمایه اصالة الوجود

تعداد موضوع	نمایه
۳۸۶	اصالة الوجود

إثبات أصالة الوجود
الشاهد الأول في الوجود وفيه إشراقات الأول في تحقّقه الوجود حق حقيقته فكيف يكون أمرا اعتباريا كما يقوله المحجوبون عن يمكن تصوّره بالحد ولا بالرسم ولا بصورة مساوية له إذ تصور الشواهد الربوبية في المناهج السلوكية، جلد: ۱، صفحہ: ۶

إثبات أصالة الوجود بتحقيق غيره به في العين والذهن
أحق الأشياء بالتحقق لأن غيره به يكون متحققا و كائنا في الأعيان شهوده و لأنه المجعول بالذات دون المسمى بالماهية كما يظهر الشيء العيني عبارة عن حصول معناه و انتقاله من حد العين إلى الشواهد الربوبية في المناهج السلوكية، جلد: ۱، صفحہ: ۶

إثبات أصالة الوجود بتعلق الجعل به بالذات دون الماهية
أحق الأشياء بالتحقق لأن غيره به يكون متحققا و كائنا في الأعيان شهوده و لأنه المجعول بالذات دون المسمى بالماهية كما يظهر الشيء العيني عبارة عن حصول معناه و انتقاله من حد العين إلى الشواهد الربوبية في المناهج السلوكية، جلد: ۱، صفحہ: ۶

این تصاویر مربوط به نرم افزار معجم موضوعی آثار فلسفی ملاصدرا^ع است که تمام متون موجود در آن تحلیل موضوعی شده است.

در این تصاویر - همان گونه که مشاهده می کنید - کلمه «اصالة الوجود» را یک بار به صورت جست و جوی لفظی ساده (عکس شماره ۲) و یک بار به صورت جست و جوی پیشرفته با انتخاب الگوی عین این عبارت (عکس شماره ۳) و یک بار هم با استفاده از جست و جو در نمایه ها که همان جست و جوی مفهومی باشد، جست و جو کرده ام و نتایجی که به دست آمد، بسیار متفاوت بود.

در جست و جوی لفظی یا شما با انبوهی از نتایج مواجه خواهید شد (تصویر شماره ۲) یا با نتایجی اندک (تصویر شماره ۳) که نه آن نتایج زیاد شما را به مقصود می رساند و نه آن نتایج کم؛ چراکه نتایج زیاد که اکثر آنها فقط الفاظ «اصالة» و «وجود» در آنها آمده بدون آنکه مطلبی درباره «اصالة الوجود» داشته باشد، بسیار ملال آور و وقت گیر است، و در نتایج کم هم که فقط کلمه «اصالة الوجود» در آن هست، مطلب قابل اعتنایی به دست شما می دهد، در حالی که در این متون، مطالب زیادی درباره «اصالة الوجود» هست که با الفاظ دیگر و به صورت مفهومی بیان شده است. پس همان طور که اشاره شد، نمایه عهده دار جست و جوی مفهومی است و به همین دلیل، نمایه ها شما را به جایی از متن رجوع می دهند که مفهوم و تعریفی از موضوع مورد نظران در آن ارائه شده باشد؛ چه لفظ آن موضوع در آن متن باشد و چه نباشد، که این با توجه به گستردگی متون فلسفی و الفاظ و مفاهیم آنها، صرفه جویی زمانی بسیاری برای پژوهشگران در پی خواهد داشت.

در نمونه ای دیگر که ذیلاً مشاهده می کنید، متن تعریفی از ماده ارائه کرده، هم خصائصی از آن برشمرده و هم شیئیت ماده را به بحث گذاشته است؛ ولی هیچ یک از اینها با جست و جوی لفظی به دست نمی آید. اما موضوع و نمایه های ما به گونه ای است که به محققان کمک می کند به آسانی و سرعت بتوانند به تعریفی از ماده و خصائص آن برسند.

تصویر شماره ۵

تعريف المادة الأولى بما لا حثية له إلا حثية الإمكان والقبول ولا شئية له في ذاته إلا قبول الأشياء

حتى ينتهي إلى ما لا أحس منه في الإمكان، وهو الذي لا حثية له إلا حثية الإمكان والقوة، ولا شئية له في ذاته إلا قبول الأشياء، فلا جرم كلما طرأ عليه أولاً يكون أحس الصور وجوداً وأنقصها فعلية، لأنها ما صدرت عن محض جهة الفاعلية، إذ ما كان يصدر عن تلك الجهة فقد انقضت نوبته وتمت سلسلته، بل إنما صدرت من جود الواهب بواسطة استعداد القابل، وما به الاستعداد هاهنا ذات القابل بذاتها لا ...

تعريف المادة | المادة الأولى | خصائص المادة | شئية المادة

المبدأ والمعاد (صدر المتألهين)، جلد: ۱، صفحه: ۲۲۳

ساخت کلیدواژه

در مرحله بعد، نمایه‌ها به کلیدواژه تجزیه می‌شوند. کلیدواژه‌ها عناوینی کلی هستند که محور اصلی تمامی مفاهیم موجود در نرم‌افزار معجم موضوعی به شمار می‌آیند. کلیدواژه‌ها در دستیابی محققان به خواسته‌های تحقیقی‌شان نقشی بسیار کلیدی ایفا می‌کنند. کلیدواژه‌ها در تنظیم معاجم موضوعی در رتبه بعد از موضوع و نمایه هستند؛ یعنی اول موضوع ساخته می‌شود، بعد نمایه و بعد از آنها کلیدواژه؛ اما در تحقیقات محققین برای استفاده از معاجم موضوعی، کلیدواژه‌ها به نحوی دروازه ورود به نمایه و از آنجا به موضوع و در نهایت به متن هستند. برای مثال کسی که می‌خواهد درباره موضوعی خاص در رابطه با «وجود» تحقیق کند، شاید ابتدا نداند در قسمت نمایه‌ها با چه لفظی باید جست‌وجو کند تا او را به مطلوبش برساند؛ چرا که دامنه واژگان وسیع است و چه بسا هر کسی واژه‌ای خاص برای آن موضوع در نظر گرفته باشد. بنابراین واژه «الوجود» را در قسمت کلیدواژه وارد می‌کند تا همه نمایه‌های مربوط به این کلیدواژه را مشاهده کند و بعد از آن نزدیک‌ترین نمایه به موضوع تحقیقش را انتخاب کند.

تصویر شماره ۶

موضوع	نمایه	کلیدواژه
کتاب ها		
الوجود		
نمایه الوجود		
تعداد موضوع	نمایه	
۱۷	استداد الوجود	☐
۶۴	اشتراک الوجود	☐
۲	أشد الوجودات	☐
۱	أشدية الوجود	☐
۳	إشراقات الوجود	☐
۵	أشرف الوجودات	☐
۵	أشرفية الوجود	☐
<u>۳۸۶</u>	<u>أصالة الوجود</u>	☐
۴	إضافية الوجود	☐
۱	أضعف الوجودات	☐
۱	أضيق الوجودات	☐
۱	إطلاق الوجود	☐
۸	اعتبارات الوجود	☐
۱۳۹	اعتبارية الوجود	☐
۱	أعرف الوجودات	☐

از ۱,۰۴۶

نقش معاجم موضوعی فلسفی در پژوهش و بسترسازی برای تولید علم

همان طور که در تصویر مشاهده می‌کنید، برای کلیدواژه «الوجود» ۱۰۴۶ نمایه ساخته شده است که مثلاً شما می‌توانید نمایه «اصالة الوجود» را انتخاب کنید و از این طریق به موضوعات این نمایه که ۳۸۶ موضوع است، دست یابید و از طریق این موضوعات به آدرس‌ها و متون مورد نظر خود برسید.

گاهی ممکن است محققین واژه‌ای را برای جست‌وجو انتخاب کنند که تعابیر آن گوناگون باشد و شاید کاربران معاجم موضوعی، کلیدواژه‌ها را با الفاظ دیگری غیر از آنچه ما انتخاب کرده‌ایم در نظر بگیرند و جست‌وجو کنند؛ مثلاً به جای واژه «الشیخ الرئيس» از واژه «ابو علی سینا» یا «بو علی سینا» یا «ابن سینا» استفاده کنند و به مقصود خود نرسند. در معاجم موضوعی فلسفه مرکز تحقیقات کامپیوتری نور برای رفع این مشکل ابتدا کلیدواژه‌هایی که می‌توانند چنین مشکلی را به وجود بیاورند شناسایی کرده و سپس آنها را مترادف‌سازی کرده‌ایم؛ بنابراین کاربران ما هر یک از الفاظ ذکرشده برای جناب بوعلی را به کار ببرند، نمایه‌ها و نتایج یکسانی را مشاهده خواهند کرد.

تصویر شماره ۷

کلیدواژه		نمایه		موضوع	
کتاب‌ها		نوع کلیدواژه			
کلیدواژه		الشیخ الرئيس		م	
تعداد کلیدواژه		تعداد نمایه		تعداد موضوع	
الشیخ الرئيس		۲۴۸		۴۰۳۳	

تصویر شماره ۸

کلیدواژه		نمایه	موضوع
<input type="text" value="ابو علی سینا"/>			
<input type="text" value="م"/> <input type="text" value="x"/>			
تعداد کلیدواژه	تعداد نمایه	تعداد موضوع	
۲۴۸	۴۰۳۳		
☐	☐	☐	
ابو علی سینا			

تصویر شماره ۹

کلیدواژه		نمایه	موضوع
<input type="text" value="ابن سینا"/>			
<input type="text" value="م"/> <input type="text" value="x"/>			
تعداد کلیدواژه	تعداد نمایه	تعداد موضوع	
۲۴۸	۴۰۳۳		
☐	☐	☐	
ابن سینا			

همچنین سیستم مرتبطات هم برای کلیدواژه‌ها طراحی شده است؛ یعنی کلیدواژه‌های دیگری را هم که به نحوی به کلیدواژه مورد نظر مرتبطاند نمایش می‌دهد که این می‌تواند کلیدواژه را برای کاربران مفهوم‌تر کند.

از میان فواید مرتبطسازی به دو مورد مهم اشاره می‌کنیم:

۱. ابهام‌زدایی: مثلاً وقتی برای کلیدواژه «التطبیق»، کلیدواژه‌هایی چون «السلمی»، «المسامتة» و «الموازاة» به عنوان مرتبط در نظر گرفته شود، کاربر خود به خود در می‌یابد که مراد از کلمه «التطبیق»، برهانی است که برای اثبات تناهی ابعاد به کار می‌رود؛ زیرا می‌داند این واژه‌ها که به عنوان مرتبط ذکر شده‌اند در این زمینه اصطلاح شده‌اند؛
۲. آشنایی با آثار بزرگان، شاگردانشان و هم‌روزگاران‌شان: کلیدواژه‌ای که اسم شخص باشد، مرتبطاتش معمولاً آثار آن شخص، شاگردان وی و برخی از هم‌روزگاران‌ش است که طبیعتاً این امر زمینه آشنایی هرچه بیشتر کاربر با آن شخصیت را فراهم می‌کند.

تصویر شماره ۱۰

کلیدواژه

تعداد موضوع	تعداد نمایه	کلیدواژه
۱۰۷۵	۲۵۸	الاصطلاحات ☐
۱۱	۵	الأصغر(القياس) ☒
۴۹	۱۸	الأصغر(اللغة) ☐
۱۲۶۵	۳۴۲	الأصل(المنشأ) ☐

مرتب‌بند معنوی   مرتب‌بند لفظی

کلیدواژه

تعداد موضوع	تعداد نمایه	کلیدواژه
۱۶	۶	الأكبر(القياس) ☐
۵۴	۸	الشكل(القياس) ☐
۲۷	۱۰	الصغرى ☐
۲۸۸	۷۵	القياس(الاستدلال) ☐
۵۴	۱۶	المقدمتان ☐
۷۴	۲۲	النتيجة(القياس) ☐
۱۴	۸	الكبرى ☐

جستجو   ۲ از ۵,۹۷۵   مرتب‌بند

همان طور که در تصویر شماره ۱۰ هم ملاحظه می‌کنید، با کلیک بر روی واژه «الأصغر» و کلیک بر روی گزینه «مرتبط معنوی» و با توجه به نتایجی که به شما نشان داده می‌شود، درمی‌یابید که این واژه در فضای منطقی و بخش استدلال است.

این بود شمه‌ای از معرفی معاجم موضوعی و نحوه بسترسازی آن برای جست‌وجو و تحقیق پژوهشگران. البته این تمام آنچه در معاجم موضوعی علوم عقلی مرکز تحقیقات کامپیوتری نور هست، نبود و ما همواره سعی خواهیم کرد با استفاده از فناوری‌های جدید علوم کامپیوتری، بسترهای پژوهشی را آماده‌تر و کاراتر از گذشته کنیم.